FRANSA VE YUNANİSTAN SONUNDA RAZI OLDULAR: ARNAVUTLUK VE KUZEY MAKEDONYA İLE AB KATILIM MÜZAKERELERİ BAŞLIYOR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2020 / 12

13.04.2020

Giriş

Önceki birçok Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) analizlerinde ve yorumlarında, Avrupa Birliği'nin (AB) Balkanlar'daki genişleme süreci hakkında bilgi verdik ve Balkan ülkelerinin Avrupa-Atlantik örgütleri ile bütünleşmesinin önemini vurguladık. Bu bağlamda, Avrupa Birliği (Birlik) Komisyonu tarafından Şubat 2018'de ABnin Batı Balkanlar ile ilgili genişletilmiş sorumlulukları için güvenilir bir genişleme perspektifi başlığı altında benimsenen stratejiye değindik.[1] Söz konusu yazılarımızda vurguladığımız üzere, bu strateji, AB'yi 2025 yılına kadar güçlendirmeyi amaçlayan genel stratejinin ayrılmaz parçası olarak telakki edilmekte, bir genişleme paketi sunmakta ve Avrupa Birliği Konseyi'nin bazı Batı Balkanlar ülkeleriyle katılım müzakereleri başlatması tavsiyesinde bulunmaktadır.

Diğer taraftan, hatırlanacağı üzere, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron geçtiğimiz yıl AB reformu yapılıncaya kadar AB'nin "Batı Balkanlar" da genişlemesini reddetmiş ve Ekim 2019'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısında Kuzey Makedonya ve Arnavutluk ile üyelik müzakerelerini engellemiştir. Bu bağlamda, o dönemdeki Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Junckerin Macronun bu tutumunu "tarihi bir hata" olarak nitelendirdiği, ayrıca, Avrupa Konseyi önceki başkanı Donald Tuskın bu durumdan "gerçekten utandığını" söylediği de hatırlanacaktır.[2]

AB'nin Katılım Müzakerelerini Başlatmaya Yönelik Son Kararı

Günümüzde dünya yeni Coronovirus (SARS-CoV-2) küresel salgınını kontrol altına almak ve AB ülkelerindeki ölümleri sınırlandırmak için büyük çaba sarf ederken, Avrupa Birliğin den 24 Mart 2020'de siyasi anlaşmaya varıldığı, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya ile katılım müzakerelerinin başlatılmasına karar verildiği konusunda iyi haberler geldi.[3] Bu bağlamda genişleme, istikrar ve ortaklık süreci konusundaki sonuçların yazılı olarak yürütülen bir süreçle resmen kabul edildiği ve son olarak Avrupa Birliği Konseyinin 26 Mart 2020 tarihinde sonuçları onayladığı anlaşılmaktadır.[4]

Bu karar, Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un ve diğer bazı AB üyesi ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının, Balkan ülkeleriyle katılım müzakerelerinin başlatılması konusundaki uzun süren muhalefetlerinden vazgeçtiklerini göstermektedir. Geçmişte, Fransa ile birlikte Hollandanın organize suçlarla ve yolsuzlukla mücadeledeki yetersiz sicili nedeniyle Arnavutluk ile katılım müzakereleri konusunda bazı çekinceleri olduğuna dair haberler yayınlanmıştı.[5] Benzer çekinceler, daha önce Arnavutluk ile görüşmelere itiraz ettiği söylenen Danimarka'ya da atfedilmişti.[6]

İsim sorunu nedeniyle yıllarca AB'nin Makedonya ile katılım müzakerelerini engelleyen Yunanistan'ın Arnavutluk ile de sorunları olduğu bilinmektedir. Bilindiği gibi, tarihsel olarak Avrupa'nın şımarık çocuğu gibi davranan Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile birlikte, Makedonya'ya ismini Kuzey Makedonya olarak değiştirmesi konusunda baskı yapmış ve bu yaklaşımında başarılı olmuştur. AB politikaları konusunda uzmanlaşmış bir Avrupa medya ağında yer alan bir habere göre Yunanistan, Arnavutluk için de aynı taktiğe başvurmuş ve diplomatik kaynaklara göre, AB'de üzerinde anlaşmaya varılan belgelere son dakikada değişiklik önerileri getirerek, Arnavutluktaki azınlığının korunması için garantiler talep etmiştir.[7] Bu bağlamda, Avrupa'nın önde gelen gazetelerinden birinde aşağıdaki hususlar da belirtilmiştir:

> Yunanistan, AB üyelerinin oybirliği gerektiren kararı geçen hafta hala desteklemiyordu. Ancak diplomatik kaynaklar, Atina'nın, son taslağın Arnavutluk'taki Yunan ve diğer ulusal azınlıkların korunması konusunda daha güçlü bir dil içermesinin ardından onayını verdiğini söylediler.[8]

Gerçekten de, Avrupa Birliği Konseyi'nin 25 Mart 2020 tarihinde yazılı süreç ile kabul ettiği Kuzey Makedonya Cumhuriyeti ve Arnavutluk Cumhuriyeti ile Genişleme, İstikrar ve Ortaklık Süreci hakkındaki sonuçların 2. Maddesi, Konsey ayrıca insan haklarına ve azınlıklara mensup kişilerin haklarına saygı duymanın önemine dikkat çekiyor ifadesini içirmektedir. Ayrıca, Arnavutluk ile katılım müzakerelerine ilişkin 10. Maddede şunlar

belirtilmektedir:

> Konsey tarafından kabul edilecek müzakere çerçevesi, Arnavutluk'un şu beş önemli önceliğin hepsini başarıyla yerine getirdiğini yansıtmalıdır ☀ ulusal azınlıkların korunmasına ilişkin 2017 çerçeve yasası ile ilgili kalan uygulama mevzuatının kabulünde daha fazla ilerleme kaydedilmesi; nüfus sayımı yasasının Avrupa Konseyi tavsiyelerine uygun olarak kabul edilmesi ve mülklerin tescil sürecinin ilerletilmesi. [9]

Yunanistanın Çam Arnavutları Sorunu

Bu bağlamda, Yunanistan'ın, Yunan azınlığın Arnavutluk'taki haklarını savunurken, Yunanistanın Arnavutluk ile olan sınırında yer alan Güney Epir kıyı bölgesinde yaşayan ağırlıklı olarak Müslüman bir Arnavut alt grubu olan Çam Arnavutlarının temel insan haklarını sürekli olarak göz ardı ettiğini belirtmek gerekir.[10] Bu bağlamda, 1923 Türk ve Yunan Nüfuslarının Değişimi Sözleşmesinin[11] İstanbul'daki Rum Ortodoks yerleşikler ve Batı Trakya'da yaşayan ve özellikle Türklerden oluşan Müslümanlar hariç, Yunanistan'daki Müslüman yerleşiklerin Türkiye'deki Ortodoks yerleşikler ile değişimini öngördüğünü kısaca belirtmekte yarar bulunmaktadır. Ancak, akademik bir kaynakta da belirtildiği gibi, sözleşme dışında bırakılan biçimde, Yunanistandaki 24.000 Arnavut kökenli Müslüman nüfus değişiminden muaf tutuldu ☀ Lozan Konferansı'nda uzun süren müzakerelerin ardından Karma Komisyon, 14 Mart 1924'te, Arnavutluk ve Yunanistan'ın konuyla ilgili önerisinin ardından, Yunanistandaki Arnavutluk kökenli Arnavut Müslümanların (nüfus) değişiminden muaf tutulmasına karar verdi.[12]

Perspektifin Gücü: AB Üyeliği Neden Batı Balkanlar'da Hala Önemlidir başlığı altında yayınlanan yakın tarihli bir politika notunda, Çam Arnavutları anlaşmazlığı nedeniyle Arnavutluk ve Yunanistanın teknik olarak birbirleriyle hala savaş halinde olduğu ifade edilmektedir. Söz konusu politika notunun ilgili kısımları, anlaşmazlığın gerçek niteliğinin daha iyi anlaşılması için aşağıda alıntılanmıştır:

> Yunanistan'ın iptal etmediği ikinci dünya savaşı dönemindeki bir hukuki kararname nedeniyle Arnavutluk ve Yunanistan teknik olarak hala birbirleriyle savaş halindeler. İki ülke 1990'ların başında ve daha yakın zamanda 2016'da dışişleri bakanlarının resmi savaş durumunu sona erdirmeyi kabul ettikleri bir dostluk anlaşması imzaladı. Ancak Yunanistan hala gerekli yasal değişiklikleri kabul etmedi. Arnavutlukun düşüncesine göre, Çam Arnavutlarının savaş sırasında ve sonrasında

Yunanistan'da kaybettikleri mülkleri geri istemelerini engellemek için Yunanistan hükümeti kararnameyi geçersiz kılmakta isteksiz davranmaktadır.

Nazi işgalcileri ile işbirliği yaptıkları suçlamasının ardından 1944'te yaklaşık 30.000 Arnavut Yunanistan'dan sınır dışı edildi. Bu, Arnavutluk diplomasisi için öncelikli bir konudur, ancak Yunanistan şimdiye kadar bunu bir sorun olarak tanımayı bile reddetti. Bazıları her hal ve karda Yunanistan'da mülk talep edemeyeceklerini öne sürerek, Çam Arnavutlarının mülkleri ile savaş kararnamesinin bağlantısının kesildiğini savunuyorlar. İkili görüşmelerde Arnavutluk uzun zamandır Çam Arnavutlarına ölen akrabalarını anmak için bile Yunanistan'a giriş izni verilmediğini iddia ediyor. Çam Arnavutlarının karşılaştığı sorunları insan hakları sorunu olarak dile getiriyor.[13]

Katılım müzakerelerinin Yunanistan'ın bu konudaki uzun süren uzlaşmaz tutumunu nasıl etkileyeceğini zaman gösterecektir.

Bu noktada, Yunanistan'ın bir dizi başka konuda sergilediği çifte standartları da belirtmek gerekir. Örneğin, Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Müslüman Türk azınlığa uyguladığı baskı iyi bilinmektedir. Batı Trakya'daki Gümülcine ve İskeçe'deki azınlık dernekleri, adlarında "Türk" kelimesi bulunduğundan dolayı yıllarca kapalı tutulmuştur. Yunanistan, Batı Trakya'daki Türk azınlığın etnik kimliğini, Lozan Barış Antlaşması'nın Müslüman azınlığa atıf yaptığını öne sürerek reddetmektedir. Ancak, Türkiye ile Yunanistan arasında 1923de Türk ve Yunan Nüfuslarının değişimi konusunda imzalanan sözleşme ve protokol açıkça Türklere ve Yunanlılara atıfta bulunmaktadır. Ayrıca, Yunanistan ve Türkiye'de sırasıyla Türk ve Yunan azınlık mensuplarına "établis" (yerleşmiş) olduklarını belirten Türk-Yunan Ortak Komisyonu tarafından verilen "établis" (nüfus değişimine tabi olmayanlar) belgesi Müslüman ve Müslüman olmayanlara değil, Türklere ve Yunanlılara da açıkça atıfta bulunmaktadır.[14] Bütün bunlara ek olarak, söz konusu azınlık mensuplarına en basit vatandaşlık haklarının bile verilmesi konusunda zorluklar çıkarıldığının ve azınlık mensuplarının yaşamın hemen her alanında ayrımcı muamele görmekte olduklarının altının çizilmesi gerekmektedir.

Yunanistan hakkında yetkin bilgiye sahip, yukarıdaki paragrafta yer alan bilgileri de veren diplomatik kaynaklar, Arnavutluk'taki Yunan azınlığın geniş haklara sahip olduğu hususuna da dikkat çekmektedirler. Bu bağlamda, bu azınlığın özerk bir yapıya sahipmiş gibi davrandığı ifade edilmektedir. Okullarında eğitimi ve kiliselerinde ibadetlerini büyük bir özgürlükle yürüttükleri, Yunan bayraklarının azınlık bölgelerinde serbestçe dalgalandırıldığı belirtilmektedir. Buna karşılık, Batı Trakya'da bir Türk bayrağı göndere

çekildiğinde, polisin derhal müdahalede bulunmasının deneyimle bilinen bir gerçek olduğuna dikkat çekilmektedir.

Aynı yetkin diplomatik kaynaklar, Çam Müslümanlarının Yunanistan'daki mülkiyet haklarının iade edilmesi bir yana, en basit insan haklarından mahrum bırakılmalarının bilinen bir gerçek olduğunu teyit etmekte ve yukarıda belirtildiği gibi atalarının mezarlarını ziyaret etmek için bile Yunanistan'a girmelerine izni verilmemesinin, tipik bir insan hakları ihlali olduğunu vurgulamaktadırlar.

Ayrıca, bu hukuk dışı işlemlerine ilaveten, Yunanistan'ın 1981'den beri AB üyesi olmasının çok büyük bir çelişki teşkil ettiğine dikkat çekerek, Yunanistandan beklenenin artık bu tür hak ihlallerine son vermesi, bir AB üyesine yakışır davranış biçimine süratle dönmesi olduğunu belirtmektedirler. Bu bağlamda ilk adımın, hiç şüphesiz Çam Müslümanlarının Yunanistan'daki topraklarının ve diğer mal varlıklarının kendilerine iadesi olacağını ifade etmektedirler.

Sonuç

AB'nin, böylesine ızdırap verici bir küresel salgın ortamına rağmen, Balkanlar'daki genişleme süreci konusunda bir anlaşmaya varması önemlidir.

Söz konusu katılım müzakerelerine ilişkin AB kararıyla ilgili olarak Türk Dışişleri Bakanlığı'nın basın açıklamasında vurgulandığı gibi, yalnızca dar görüşlü ulusal çıkarlar uğruna siyasallaştırılamayan güvenilir ve adil bir genişleme politikası AB'yi küresel bir güç haline getirebilir.[15] Kuşkusuz, bazı AB üye ülkelerinin dar görüşlü ulusal çıkarları uğruna siyasallaştırılmamış bu tür güvenilir ve adil bir genişleme politikasının Balkanların önde gelen ülkesi Türkiye'yi kapsaması gerekir.

** Bu analiz yazısının aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır.*

***Fotoğraf: https://www.verdict.co.uk*

[1] Balkanlar'daki AB genişlemesi hakkındaki neredeyse tüm AVİM analizlerimizde, Balkanların tarihi ve coğrafi bütünlüğüne dikkat çektik ve Batı Balkanlar terimini onaylamadığımızı ifade ettik. Bu çerçevede, AB'nin Balkanlar'daki genişlemesi bağlamında geliştirdiği Batı Balkanlar teriminin Balkanlar'ın yapay biçimde bölünmesine yol açtığı,

tarihsel gerçeklikleri görmezden geldiği ve bütünlüğüne zarar verdiği görüşündeyiz. AVİM bu konudaki görüşünü sürdürmektedir.

[2] Teoman Ertuğrul Tulun, France With Macron: The Destabilizing Factor In The Balkans, *Center For Eurasian Studies (AVİM)*, 01 Kasım 2019, blm. Analysis, 2019 / 24, https://avim.org.tr/en/Analiz/FRANCE-WITH-MACRON-THE-DESTABILIZING-FACTOR-IN-THE-BALKANS.

[3] Commission Welcomes the Green Light to Opening of Accession Talks with Albania and North Macedonia (European Commission, 25 Mart 2020), https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_519.

[4] Video Conference of Ministers for European Affairs (European Council, 24 Mart 2020), https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/gac/2020/03/24/.

[5] Sinisa Jakov Marusic, Netherlands Welcomes EU Talks With North Macedonia, Not Albania, *Balkan Insight*, Ocotber 2019, blm. BIRN, https://balkaninsight.com/2019/10/09/netherlands-welcomes-eu-talks-with-north-macedonia-not-albania/.

[6] Andrew Rettman, EU Preparing to Unlock North Macedonia and Albania Talks, *EU Observer*, 20 Mart 2020, blm. Enlargement, https://euobserver.com/enlargement/147821.

[7] Vlagyiszlav Makszimov, EU Moves to Start Membership Talks with North Macedonia, Albania, *Euractiv*, 23 Mart 2020, blm. Enlargement, https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/eu-moves-to-start-membership-talks-with-north-macedonia-albania/.

[8] EU Can Start Talks with Albania and North Macedonia over Joining, *The Guardian*, 23 Mart 2020, blm. European Union, https://www.theguardian.com/world/2020/mar/23/eu-can-start-talks-with-albania-and-north-macedonia-over-joining.

[9] Enlargement And Stabilisation And Association Process the Republic of North Macedonia and the Republic of Albania Council Conclusions (Council of the European Union, 25 Mart 2020), ELARG 20 COWEB 35, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7002-2020-INIT/en/pdf.

[10] Abdullah Sencer Gözübenli ve Halim Çavuşoğlu, Treaty Of Lausanne: The Tool Of Mınorıty Protectıon For The Cham Albanıans Of Greece, *PEOPLE: International Journal of Social Sciences* 4, sy 3 (2018): 474-81.

[11] Treaty with Turkey and Other Instruments Signed at Lausanne (Republic of Turkey

Ministry of Foreign Afairs, 24 Temmuz 1923), http://www.mfa.gov.tr/treaty-with-turkey-and-other-instruments-signed-at-lausanne.en.mfa.

[12] Konstantinos Tsitselikis, Muslims in Greece, içinde *Islam and the European Union*, ed. Richard Potz ve W. Wieshaider, European Consortium of Church and State Research (Leuven: Peeters Publishers, 2004), 81.

[13] Beáta Huszka, The Power of Perspective: Why EU Membership Still Matters in the Western Balkans, Policy Brief (European Council on Foreign Relations, 07 Ocak 2020), https://www.ecfr.eu/page/-/the_power_of_perspective_why_eu_membership_still_matters_in_western_balkans.pdf.

[14] Turkish Minority of Western Thrace and the Turkish Community in the Dodecanese (Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs, 2011), http://www.mfa.gov.tr/turkish-minority-of-western-thrace.en.mfa.

[15] No: 80, 27 March 2020, Press Release Regarding the Start of EU Accession Negotiations with North Macedonia and Albania (Republic of Turkey Ministry of Foreign Afairs, 27 Mart 2020), 80, 27 March 2020, http://www.mfa.gov.tr/no_80_-kuzey-makedonya-ve-arnavutluk-ile-ab-muzakereleri-hk.en.mfa.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "FRANSA VE YUNANİSTAN SONUNDA RAZI OLDULAR: ARNAVUTLUK VE KUZEY MAKEDONYA İLE AB KATILIM MÜZAKERELERİ BAŞLIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2020 / 12. Nisan 13. Erişim Kasım 20, 2026. https://avim.org.tr/tr/Analiz/FRANSA-VE-YUNANISTAN-SONUNDA-RAZI-OLDULAR-ARNAVUTLUK-VE-KUZEY-MAKEDONYA-ILE-AB-KATILIM-MUZAKERELERI-BASLIYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır